riamojo rago apkalų fragmentai, dvinarės sagtelės dalis.

Darbo įrankių ir ginklų surasta tik keliolika. Tai įtveriamieji peiliai ir jų fragmentai, dvi ylos, kaplio (?) dalis, siauraašmenio pentinio kirvio ir plačiojo kovos peilio fragmentai. Ietigaliai įmoviniai, vienas profiliuota, vienas rombo formos (kapas 8) plunksna bei dar vienas juostinis. Aptiktos dvi žalvarinės adatos ir žemos netaisyklingos statinaitės formos 24,86 g svorio švininis (?) svarelis.

Kapinyne laidota V–XII a., o aptikti radiniai ir laidosena būdinga tiek žiemgalių, tiek ir žemaičių kapinynams.

Žvalgant spėjamą kapinyno teritoriją, rasta ir vėlesnių laikų radinių: monetų, sagų, įvairių dirbinių dalių. Ankstyviausios monetos – tai 1652 m. Kristinos Livonijos šilingas, 1748 m. Jelizavetos Rusijos denga, 1766 m. Stanislovo Augusto Lenkijos grašis, kitos monetos – tai XIX a. pabaigos – XX a. pabaigos Rusijos, Vokietijos, TSRS kapeikos ir pfenigai.

Mankiškiai cemetery

The cemetery was found in 2008 in Mankiškiai village (Radviliškis District) beside the old village cemetery on the hill's slope. During the 2009 field survey and evaluation, 4 trenches (a total of 69 m²) were excavated, 8 inhumations found (Figs. 1, 2), and an area over 150 x 200 m in size surveyed. The individuals were buried supine with the legs extended, but the position of the arms could be determined in only two burials, where they were bent at the elbow in an acute angle or placed somewhat sideways on the chest. Almost 200 finds and find fragments dating to the 5th–12th centuries were collected. They were mostly only artefact parts or fragments because the cemetery's territory has long been ploughed. Chaplet plates, neck-rings, crossbow and penannular brooches, various pins (Fig. 3), bracelet and ring parts, tools, and several weapons: spearheads and a broad fighting knife were discovered. The finds and funeral rites are characteristic of both Semigallian and Samogitian cemeteries.

Julius Kanarskas

Kalnuvėnų kapinynas

Kalnuvėnų kapinynas (A1652, unikalus kodas 26637) (Klaipėdos r.) aptiktas 2001 m. rudenį (*ATL 2001 metais,* V., 2002, p. 245), o tyrinėjamas nuo 2002 m. (žr. *ATL 2002 metais,* V., 2005, p. 103–105; *ATL 2003 metais,* V., 2005, p. 128; *ATL 2004 metais,* V., 2006, p. 105–107; *ATL 2005 metais,* V., 2006, p. 116–118; *ATL 2006 metais,* V., 2007, p. 154–157; *ATL 2007 metais,* V., 2008, p.184–188; *ATL 2008 metais,* V., 2009, p. 122–126). Iš viso ištirtas 890,65 m² dydžio plotas, kuriame aptikti 74 griautiniai ir 3 degintiniai VIII–XI a. kapai, 2 stulpavietės ir surinkti 595 archeologiniai radiniai, dalis kurių priskiriama senajam geležies amžiui (II–V a.).

2009 m. tyrimai tęsti labiausiai žemės judinimo darbų suardytoje dalyje, kurioje ištirtas 80 m² dydžio plotas (perkasos 23, 24), aptikta 12 griautinių kapų, 1 stulpavietė ir surinkta 16 radinių. Suardytos kapinyno dalies centrinėje dalyje (į P–PR nuo 2002–2008 m. ištirto ploto), perkasoje 23 (40 m²) aptikti 9 griautiniai kapai (kapai 77–85) ir 1 stulpavietė, o ŠV dalyje atidengtoje perkasoje 24 (80 m²) – 3 griautiniai kapai (kapai 86–88). Visi kapai smarkiai suardyti žemės judinimo darbų metu. Jų viršutinės dalys sunaikintos, o išlikusios tik nuo 3–8 iki 12–27 cm storio apatinės dalys.

Griaučiai sunykę, todėl mirusiųjų lytį ir kūno padėtį kape galima nustatyti tik pagal įkapes, jų išsidėstymą arba kapo duobės įrengimą. 3 kapuose (kapai 82–84) buvo palaidoti mažamečiai vaikai, 7 kapuose (kapai 79–81, 85–88) – paaugliai vaikai ir / arba suaugusieji. 2 kapai (kapai 77, 78) buvo dvigubi: kape 77 buvo palaidota motina su vaiku, o kape 78 – du nenustatytos lyties ir amžiaus asmenys. Palaidotųjų lytį pagal įkapes nustatyti pavyko tik 2 kapuose (kapai 77A, 85), kuriuose buvo palaidotos moterys. Kituose kapuose palaidotųjų lyties nustatyti nepavyko.

Kapų kontūrai pailgi, suapvalintais galais, netaisyklingo ovalo plano, dažniausiai siaurėjantys link kojūgalio. 4 mirusieji paguldyti galvomis į PR (kapai 78, 79, 84, 85), 3 – į ŠR (kapai 77B, 87, 88), 2– į ŠV (kapai 77A, 86) ir vienas – į V (kapas 83). Likusiuose 3 kapuose (kapai 80–82) mirusiųjų orientavimo nustatyti nepavyko. Karstų žymių nepastebėta.

Vaikų kapų duobės 0,89–1,07 m ilgio, 44–51 cm pločio. Paauglių ir / arba suaugusiųjų kapai 1,77–2,87 m ilgio, 74–98 cm pločio. Abu dvigubi kapai įrengti skirtingai. Kapo 77 kontūras „Λ“ plano, iki 2,2 m ilgio ŠV–PR kryptimi, su P ir PR pusėn išsikišančiais kojūgaliais. Kapo 78 kontūras netaisyklingo, kojūgalio link siaurėjančio stačiakampio suapvalintais kampais pavidalo, 3,0–3,03 m ilgio ir 1,5–1,77 m pločio, pailgas ŠV–PR kryptimi. Visų kapų duobės užpiltos tamsiai rudos arba juosvos spalvos žeme, maišyta su degėsiais ir smulkiais anglių gabaliukais, kurie leidžia teigti, kad laidojimo metu buvo atliekamos apeigos su ugnimi. Kapo 77A užpilde, ypač kojūgalio srityje, buvo labai daug anglių. Kapų duobių dugnai atsidengė 15–39 cm gylyje nuo esamo

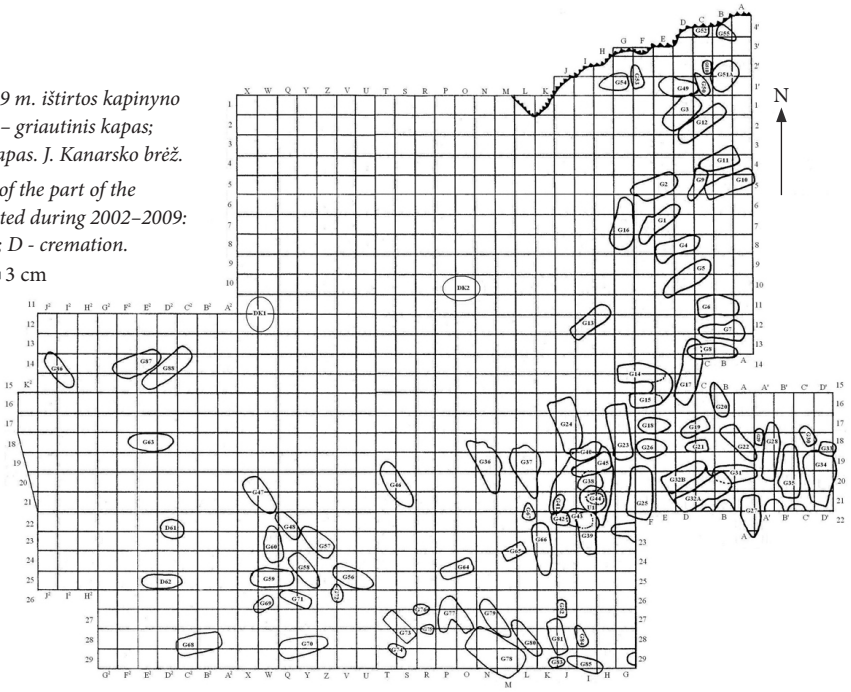

1 pav. 2002–2009 m. ištirtos kapinyno dalies planas: G – griautinis kapas; D – degintinis kapas. J. Kanarsko brėž.

Fig. 1. The plan of the part of the cemetery excavated during 2002–2009: G – inhumation; D - cremation.

žemės paviršiaus. Tikrojo kapų gylio nustatyti neįmanoma, kadangi kalvos paviršius suardytoje kapinyno teritorijoje nukastas.

Tyrimų metu surinkta 16 archeologinių radinių, iš kurių 12 aptikta kapuose (kapai 77–80, 85, 86), 4 – perkasoje 23, o 1 – į ŠR nuo perkasos 24, žemės paviršiuje. Metaliniai dirbiniai (žalvarinis žiedas, vytinės antkaklės fragmentas, įvija, nenustatytos paskirties geležinio dirbinio fragmentas) labai blogos būklės, smarkiai korodavę. Daugumos jų išliko tik fragmentai. Panašu, kad laidojimo apeigų metu įkapės (papuošalai, keramika) buvo sulaužytos, o į kapą įmetama tik dalis nuolaužų. 6 kapuose (kapai 81–84, 87, 88) įkapių nerasta.

2009 m. tyrinėta kapinyno dalis datuojama X–XI a.

Iš viso 2001–2009 m. suardytoje Kalnuvėnų kapinyno dalyje buvo ištirtas 970,65 m^2 dydžio plotas, kuriame aptikti 86 griautiniai ir 3 degintiniai VIII–XI a. kapai (1 pav.), 3 stulpavietės, surinkta 611 archeologinių radinių. Kapinyno medžiaga būdinga pajūrio regione gyvenusių kuršių materialinei kultūrai.

Suardytoje kapinyno dalyje išlikę kapai atsidūrę arti žemės paviršiaus. Juose esančių radinių nykimo procesas dėl rūgštingo dirvožemio kaskart spartėja, todėl suardytoje kapinyno dalyje archeologinius tyrimus būtina vykdyti nuolat.

Kalnuvėnai cemetery

In 2009 the excavation of Kalnuvėnai cemetery (Klaipėda District) continued in the part disturbed the most during the earthwork. An area 80 m^2 in size (trenches 23 and 24) was excavated and 12 inhumations, 1 posthole, and 16 finds (Fig. 1) were discovered. All of the burials had been badly damaged during the earthwork. Their upper parts had been destroyed and only from the lower part, from 3–8 to 12–27 cm thick, survived. The metal artefacts (a bronze ring, a fragment of a twisted wire neck-ring, a coil bead, and a fragment of an unidentified iron artefact) are in very bad condition and severely corroded. Only fragments of the majority of them have survived. It would appear that the grave goods (ornaments and ceramics) were broken during the funeral rites and only part of the broken items thrown into the grave. The part of the cemetery excavated in 2009 dates to the 10th–11th centuries.

Mačiulis Mindaugas

Sabonių kapinynas

Sabonių kapinynas (Panevėžio r., Upytės sen.) yra 80 m R kryptimi nuo Upytės upės, ant jos dešiniajame krante esančios aukštumos kalvelės viršaus. Kalvelė tęsiasi P kryptimi apytiksliai 200 m. Iš Š ir ŠR aukštumą juosia 140 m ilgio dauba – buvusio bevardžio upelio vaga. Iš ŠV aukštumą juosia Upytės slėnis. Aukštumos Š pakraštyje yra įrengtos XIX a. vidurio – XX a. pradžios senosios Sabonių kapinės.

Kapinynas yra Ėriškių žemės ūkio bendrovei priklausančio žemės sklypo ŠR dalyje. Sklypo didžiąją dalį užima intensyviai ariamas laukas, išskyrus minėtąsias senąsias Sabonių kaimo kapinaites, kurių P ir PR dalyse slūgso iš laukų surinkti ir čia sumesti akmenys.

Siekiant tiksliau lokalizuoti kapinyną bei nustatyti jo išlikimą, 2009 m. žvalgomųjų tyrimų metu kapinyno teritorijoje ištirtos 4 perkasos bendro 40 m^2 dydžio ploto. Metalo detektoriumi žvalgyta 2 ha užimanti aukštumos teritorija, esanti aplink kapinyną.